

DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING
“DE BONGARD”
SIMPELVELD – BOCHOLTZ

JAARGANG 21

NUMMER 1

APRIL 2009

COLOFON

Eindredactie en vormgeving:

O.A. Reitz

Adres voor kopij en reacties:

**Postbus 21009
6369 ZG Simpelveld**

ISSN 1383 – 9896

INHOUD

Inhoudsopgave	1
Memorieboek 2 door Arnold Dydden	2
Wegkruisen wandeling op 10 april	5
Loerdagen – Weersvoorspelling voor geheel 2009	6
Jaarprogramma 2009 (Versie 2)	7
Dialekoavond	8
De Bongard duikt in de Romeinse archieven	10
Jaarplanning Klein Limburg	11
Uit de krant	12
April	13
Huub Franssen laat 18 meter documentatie na	14
Wapenschild De Bongard voor De Bongard	16
Lezing Monseigneur Dr. Gijzen 17.03.2009	17
Bokkenrijders believen België – Vastenavond	18
Over de naam Bocholtz	27
Naschrift Bokkenrijders believen België aflevering 11	27
Externe Mededeling: Streekmuseum “De Locht”	28
Externe Mededeling: Thermenmuseum	29
Inhoudsopgave 2008	30

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het artikel ligt bij de auteur(s).

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, via magnetische media of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en is gratis voor leden van “De Bongard”. De kosten voor het lidmaatschap van “De Bongard” bedragen € 14,= per jaar.

Aanmelden voor een abonnement (lidmaatschap) kan op ons adres:

Secretariaat De Bongard, Postbus 21009, 6369 ZG Simpelveld of via onze website www.debongard.nl

Bankrek.: Rabobank nr. 115103406. Girorek.: 276159

Memorieboek nummer 2 door Arnold Dydden

Door: Jo van der Werf

Een tijdje geleden kreeg ik het gevoel dat de tekst van Dyddens Memorieboek ongeveer klaar was, vertaald en wel.

Op dat moment begon het idee te knagen dat ik van Lei Harzon een tweede serie kopieën had gekregen. Die had ik opzij gelegd.

Geloof het of niet.....pastoor Dydden heeft voor de zekerheid naast het eerste Memorieboek van 1571 een tweede geschreven in 1597. In dat tweede boek laat hij een heleboel tekst weg. Het is ook veel korter. Hij beperkt zich tot die teksten die belangrijk zijn voor zijn rechten en vooral zijn inkomsten. Dat tweede boek heeft hij voor de zekerheid in de archiefkist van zijn Luiks klooster Beaurepart opgeborgen.

Van daar is het in het Maastrichts Rijksarchief gekomen.

De Dydden-groep van Math Horbach en Math Vleugels maakte kopieën (hele slechte overigens) en begon al aan de transcriptie en vertaling.

Bij een van mijn bezoeken aan het archief in Kerkrade ontdekte ik dat pastoor Augustus Sougnez bijna twee eeuwen later het hele tweede boek heeft overgeschreven in een goed leesbaar handschrift. Prachtig toch! Het zit bij de stukken van het Parochiearchief van Simpelvelt.

En inderdaad: het lezen van de tekst is geen probleem meer, maar meneer pastoor heeft wel zijn eigen ideeën gehad over letterlijk overschrijven. Hij vond de teksten van pastoor Dydden te ouderwets. Dus moest er gemoderniseerd worden!

Gelukkig is de inhoud niet al te veel veranderd. Sommige namen zijn wel een beetje aangepast aan de moderne tijd van 1782 en de Latijnse teksten zijn niet foutloos.

Op dat punt was Dydden secuurder.

Memorieboek 2. Dydden volgens Sougnez.

“Copia.

Liber monasterij Belli Reditus ordinis praemonstratensis

in quo continentur copiae authenticae renovationum terrarum, reddituum pastoratus de Simpelvelt.

Denique quaevis alia pastoribus omnino necessaria.

Renovatus est praesens liber et scriptus per dominum et fratrem Arnoldum Didden concanonicum dicti monasterij et pastorem in Simpelvelt ab anno 1571 usque ad annum 1597.

Atque omnino necessario duxi ut presens liber reservetur in archivis capituli nostri, ne denuo rixae contra decimas, redditus, terras apud subditis de Simpelvelt orientur. Nam diuturnis processibus et maximis sumptibus, indignationibus, neglecta per predecessores pastores restauravi et recuperavi.

Quare precibus vestris me semper apud Deum recommendatum habeatis. Anno 1597”

Daarna een naschrift van Pastoor Sougnez:

“NB. Le 29 decembre 1782 apres avoir fait copier l’original de ce registre je l’ai remis a notre monastere de Beaurepart pour qu’il seroit conservé dans les archives de notre chapitre susdit. Selon l’intention de monsieur Arnold Didden, tres digne curé de Simpelvelt et auteur de dit livre, in fidem Augustin Sougnez, curé de Simpelvelt.”

“Boek van het klooster Beaurepart van de Norbertijnenorde.

Waarin zijn opgenomen waarheidsgetrouwe kopieën van de herziening van landerijen, en inkomsten van het pastoraat van Simpelveld en daarnaast sommige andere stukken die zeer noodzakelijk zijn voor de pastoors.

Dit boek is herzien en geschreven door de heer en broeder Arnoldus Didden, medebroeder van het genoemde klooster en pastoor in Simpelveld vanaf het jaar 1571 tot het jaar 1597.”

Ook heb ik het zeer noodzakelijk gevonden dat dit boek opgeborgen wordt in het archief van ons Kapittel zodat er niet opnieuw ruzies ontstaan over de inkomsten van tienden en landerijen met de onderdanen van Simpelveld; want door langdurige processen en met zeer veel kosten en ergernis heb ik hetgeen door voorgaande pastoors verwaarloosd was, hersteld en heroverd; daarom beveelt mij door uw gebeden aan bij God. In het jaar 1597.

En nu Sougnez zelf:

“NB. Op 29 december 1787, na het origineel van dit register te hebben gekopieerd, heb ik het teruggelegd in ons klooster Beaurepart om te bewaren in de archieven van ons Kapittel, volgens de bedoeling van wijlen de heer Arnold Didden, zeer waardige pastoor van Simpelveld en schrijver van dit boek.

Ter bevestiging: Augustin Sougnez, pastoor van Simpelveld.”

◁ Boven de schoorsteenmantel in de pastorie is een portret van pastoor Sougnez geschilderd. Rondom het portret de tekst: “reCorDeMInI LeCtores aUgUstInI soUgnez hUIUs restaUradorIs”. Het chronogram duidt aan dat de schildering in 1786 is vervaardigd. Pastoor Sougnez draagt de voor die tijd gebruikelijke witte pruik en is gekleed in het witte ordekleed van de Norbertijnen. Boven het portret het familiewapen Sougez.

▽ Pastorie vanaf het binnenhof.

Zoals ik al zei is het twee Memorieboek van Dydden veel korter dan het eerste. De teksten die in dat tweede boek staan zijn in grote lijnen hetzelfde als in het eerste boek. Alleen nam pastoor Dydden soms de vrijheid om in het tweede boek kleine tussenzinnetjes in te voegen, om zaken “duidelijker” te maken.

En soms, in een heel belangrijk document, verandert Dydden flinke stukken tekst, terwijl hij beweert dat hij alles netjes heeft overgeschreven.

Een voorbeeld:

“Copie uijt een verbuntelijck accord tuschen de pastoor ende naeburen van Simpelvelt op Limborch int jaer 1589.”

Waar ging dit over?

Natuurlijk over het innen van de tienden. Pastoor Dydden eiste van de Simpelvelders dat ze de oogsten op het veld lieten staan totdat de tiendheffers geweest waren om 10% opzij te zetten. De boeren dachten daar anders over. Bovendien moesten de tiendheffers volgens de pastoor doorrekenen bij verschillende akkers van dezelfde eigenaar. Dus.....haalde men de 10e schoof niet precies op één akker, dan mocht men doorgaan met tellen op andere akkers van dezelfde boer. Dat was ongunstig voor de boeren en dus vonden ze daar wat op, vooral 's nachts of 's morgens heel vroeg.

Nu speelde deze kwestie al jaren en pastoor Dydden wilde er een eind aan maken. Hij schakelde zijn "netwerk" in: zijn abt, een kerkelijk familielid en vooral de gouverneur-generaal van de 4 landen van Overmaas.

Deze Claudius van Wittem, heer van Rysbroec, "nodigde" de notabelen van Simpelvelt en Bocholtz op het kasteel van Limburg (Limbourg a/d Vesdre).

Hij zette de afgevaardigden, schout en schepenen, zo onder druk dat ze akkoord gingen met de "voorstellen" van de pastoor.

Later beweerden die mensen dat de heer gouverneur tegen hen had gezegd: als ze niet snel akkoord gingen, zou hij zoveel dragonders inkwartieren dat ze hen letterlijk de oren van het hoofd zouden eten.

Om nu op dit "Verbuntelijk accord" terug te komen: pastoor Dydden veranderde in het tweede boek op verschillende punten de tekst van het originele stuk zo, dat het hem beter uitkwam.

Toch is het tweede Memorieboek op andere punten heel interessant. De verhalen van pastoor Dydden over zijn avonturen zijn veel beter uitgewerkt. Ook het aantal "sauvegardes" (veiligheidsgaranties) is groter.

Kortom: het tweede Memorieboek is korter dan het eerste, maar veel efficiënter.

En daarom moeten we het erbij nemen!

Toch triest voor pastoor Sougnez. Hij heeft 1782 het hele tweede boek overgeschreven en teruggegeven aan zijn klooster in Luik. Enkele jaren later, in 1794, komen de franse legers. Die gooien de hele oude wereld ondersteboven: ze hebben juist de grote franse Revolutie achter de rug. Er wordt een nieuwe orde ingesteld onder leiding van de Fransen. De kloosters verdwijnen, de tienden verdwijnen, de oude machthebbers veranderen.

Heeft pastoor Sougnez al zijn overschrijfwerk voor niets gedaan.....?

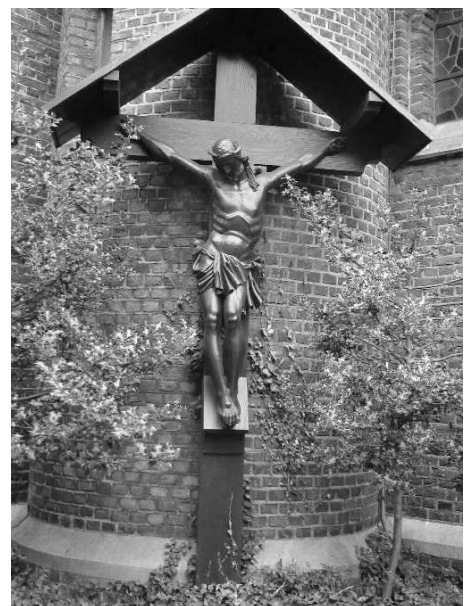
KASTEEL LIMBURG EN HET WAPEN VAN HET TEGENWOORDIG HERTOGDOM

Wegkruisenwandeling op 10 april

Op Goede Vrijdag 10 april organiseert de Sectie Wegkruisen van Heemkundevereniging "De Bongard" weer haar traditioneel geworden Meditatieve Wegkruisenwandeling. Deze keer volgen we een route langs veertien wegkruisen in Bocholtz. Bij elk kruis wordt even gepauzeerd en krijgt de wandelaar een thema aangereikt ter overdenking op weg naar het volgende kruis.

We starten om 20.00 uur aan de hoofdingang van de kerk in Bocholtz. Achter de kerk is voldoende parkeergelegenheid. Ongeveer 2 uur later zijn we dan weer terug op dezelfde plek.

De wandeling gaat onder alle weersomstandigheden door. Het is dus raadzaam voor aangepaste kleding en schoeisel te zorgen. Deelname is gratis en vrij voor iedereen, van elk gezindte en elke leeftijd en gebeurt voor eigen risico.

Loerdagen – Weersvoorspelling voor geheel 2009

Maand	Bewolking	Neerslag	Windrichting	Temperatuur
Januari	Lichtbewolkt Helder t/m bewolkt	Sneeuw of regen, mist, zon, Regen	O	0/ 5/ 10
Februari	Lichtbewolkt T/m bewolkt helder	Regen of sneeuw Zon?	O	0/5
Maart	Helder, zon, mist Denk aan Maartse buien	Maartse buien zon regen hagel sneeuw mist onweer	O/ ZO	0/5 10/15
April	Helder, zon, mist Denk aan Aprilse grillen	Aprilse grillen zon regen hagel sneeuw mist onweer	Z/O ZW	0/5 15/20
Mei	Helder Lichtbewolkt Bewolkt	Zon / Mist Regen	O ZW	0/ 15/ 20
Juni	Helder t/m Lichtbewolkt t/m bewolkt	Zon Droog / Regen?	ZO ZW W	15/ 20/ 25
Juli	Zwaarbewolkt Lichtbewolkt t/m bewolkt	Regen (onweer?) Zon/ Regen	ZW/ W	15/ 20/ 25
Augustus	Zwaarbewolkt Opklaring tot lichtbewolkt	Regen Droog Zon	ZW/ O	15/ 20/ 25
September	Helder t/m bewolkt	Zon Regen (droog)?	ZW/ O	20/ 25
Oktober	Zwaarbewolkt Zwaarbewolkt	Regen (Droog) Regen	W	15/ 20
November	Zwaarbewolkt Opklaring Helder	Regen (sneeuw of hagel) Droog, zon	W/ O	5/ 0/ 10
December	Helder	Zon		0/ 5/ 10

Bovenstaande weersvoorspelling voor 2009 is gebaseerd op waarnemingen tijdens de **loerdagen**. Deze vinden traditiegetrouw plaats in de periode tussen kerstmis en driekoningen (6 Januari).

Pierre Schnackers

”DE BONGARD”

Jaarprogramma 2009 (o.v.)

Postbus 21.009
6369 ZG Simpelveld

di.	13 januari	Lezing 20.00 uur thema “de Jonkheid” door dr. Henk Thewissen
zat.	21 februari	Dialectmis in Bocholtz om 18.30 uur en Simpelveld 19.00 uur.
	22, 23 en 24 februari	Carnaval
di	17 maart	Lezing 20.00 uur thema “450 jaar Bisdom Roermond” door oud-bisschop dr. J.Gijsen
za.	4 april	Opening expositie “Romeinse schatkamer Simpelveld/Bocholtz e.o.” op de Scholtissenhof te Bocholtz. Thema: Romeinen in de regio.
vr.	10 april	Goede Vrijdag, wegekruisenwandeling in Bocholtz
vr.	10 april	Openstelling Hellingbos. (Inzegening vindt later plaats).
	12 en 13 april	Pasen
di.	14 april	Voorjaars-Algemene Ledenverg. en na de pauze programma
vr.	24 april	Dialectavond Partycentrum Oad Zumpelveld 20.00 uur
di.	19 mei	Lezing 20.00 uur (locatie?) thema: Romeinen in de regio
do.	21 mei	Hemelvaartsdag
	31 mei en 1 juni	Pinksteren
zat.	20 juni	Midzomernachtwandeling 20.00 uur
	juli/augustus	Vakantie
zat	19 september	Bevrijdingswandeling aanvang 16.00 uur in Bocholtz aanvang 20.00 uur in Simpelveld
zat.	10 oktober	Excursie
di.	20 oktober	Najaars-Algemene Ledenverg. 19.30 uur (!) Lezing om 20.00 uur
di.	24 november	Lezing 20.00 uur thema: Karel de Grote
zo.	13 december	Kerstmarkt te Simpelveld

HEEMKUNDEVERENIGING

SIMPELVELD-BOCHOLTZ

" DE BONGARD "

DIALEKOAVEND

"DER ACHTSINGDE PLUK"

VRIEDDIG 24 APRIL 2009

20.00 OER

In Partycentrum "Oud Zumpelveld"
Irmsjtroas 23 Simpelveld

't Thema is: "Oes 't leëve g(j)egrèfe"

mit film, vuurdrachte en sketches

weëde üch inge blik g(j)egeëve in 't leëve va vrugger en noe.

't Wirke mit:

**Der Hans Scheijen mit zieng g(j)eweldige bas/bariton sjtim,
de "Naats Brackeleare" mit sjpassige kal en g(j)ezank
en alle lede van ós sektie dialek.**

Der entree is € 5,00. Lede € 2,50.

Dialectavond “DER ACHTSINGDE PLUK”

Op vrijdag 24 april a.s. wordt weer de traditionele dialectavond gehouden door onze sectie dialect. Evenals de afgelopen jaren is het thema weer “oes ’t leëve j(g)egrèfe”.

Voor de pauze wordt er een kijkje genomen in het leven van 50 jaar geleden, toen het leven in ons dorp in hoofdzaak bepaald werd door de mijn.

Door diverse gedichten, gezang en een kort filmfragment wordt u in de sfeer van die tijd gebracht, waarna de wederwaardigheden van toen (door middel van een sketch) in de wachtkamer van de huisdokter wordt uitgebeeld. Ook een spreekuur van de toenmalige dokter Blasius maakt u mee.

Na de pauze bent u weer terug in de huidige tijd.

Ons aller **Hans Scheijen** zal dan met zijn prachtige bas/ bariton stem diverse eigentijdse dialect stukjes ten gehore brengen.

Hierna is het weer de beurt aan diverse leden van onze sectie die u met gedichten en voordrachten de realiteit van tegenwoordig onder de aandacht brengen.

Symptomatisch hierbij is het werkelijk gebeurd verhaal van iemand die, na een bezoek aan de opticien (om haar bril recht te maken), in een niet eindigende medische molen terecht is gekomen.

Het duo “**De Naats Brackeleare**” zal op verschillende momenten, met toepasselijke liedjes en “sjpassige kaal” voor verrassende inbreng zorgen.

De sectie dialect vertrouwt erop U weer een genoeglijke avond aan te bieden, en hoopt u weer in grote getale te mogen begroeten in Partycentrum “Oad Zumpelveld”.

Het Team:

Zittend: v.l.n.r.

*Tilla Schleck,
Arnold Schleck,
Bertie Jorissen,
Jeannie Wilhelmus.*

Staand: v.l.n.r.

*Annie Franssen,
Lieske Ortman,
Hilde Brouwers,
Annie Cremers,
Rita Muyrers,
Jo Cremers.*

Niet aanwezig:

*Gerda Habets,
Aggie Sterk,
Sjir van der Linden.*

”DE BONGARD”

Duikt in Romeinse archieven

Door Pascale Hamers en Hetty Backbier

Het is al weer vijf jaar geleden dat er op een Bocholtzer akker een sarcofaag met grafiften werd gevonden. Dit was voor de museumcommissie van de heemkundevereniging een aanleiding om nog eens in Romeinse archieven te duiken. De incidentele opgravingen binnen onze gemeente zijn bij de meeste onder ons wel bekend. Maar weet u welke andere Romeinse vondsten er in onze regio gevonden zijn. De tentoonstelling wil een overzicht bieden van al deze vondsten.

In oktober verzamelde de museumcommissie zich om te brainstormen over dit onderwerp. Toevallig kwamen we tot de ontdekking dat een groot deel van het theoretische werk ook op het moment wordt verricht door een promovenda van de VU in Amsterdam. Drs. K. Jeneson verricht sinds 2006 onderzoek naar en reconstructie van het complete Romeinse landschap tussen Tongeren en Keulen. Ze brengt hiervoor alle Romeinse landschapselementen in kaart en analyseert en interpreteert de data. Voor de verzameling van haar gegevens is ze niet alleen afhankelijk van de officiële instanties zoals de RMO, maar ook van amateur-organisaties zoals de Heemkundevereniging. Zodoende kwam ze op een zaterdagmiddag ook naar onze bijeenkomst in Bocholtz. Voor deze bijeenkomst hebben we ook contact gezocht met de heemkundeverenigingen van Laurensberg en Vaals.

Al met al werd het voor alle aanwezigen een zeer leerzame middag. Mevr. Jeneson had vele interessante zaken te vertellen over het gebied tussen Keulen en Tongeren en over het verloop van haar onderzoek. Ze heeft bijvoorbeeld de beschikking over speciale programmatuur om archeologische vondsten te interpreteren. Wist u bijvoorbeeld dat er aan de Duitse zijde zoveel is gevonden dat er rond de Via Belgica bijna elke vierkante kilometer een villa lag. Als we dit doortrekken naar ons, dan is het ook bij ons al behoorlijk druk bevolkt geweest.

Wat weten we eigenlijk over de Romeinen die ooit hier woonden? Hoeveel villa's lagen er hier binnen de gemeente? Hoeveel geld hebben ze achtergelaten. Er was toentertijd nog geen Nederlandsduitse grens hier, maar wel een Heerbaan. De Romeinen woonden in de buurt van deze weg en brachten hun handelswaren naar Heerlen, Aken en misschien nog wel verder naar Maastricht.

De museumcommissie heeft de verkregen informatie geordend en zoveel mogelijk voorwerpen via bruiklenen verzameld. Dit alles is te zien en te beleven in onze kleine Heemkundefolder op de Scholtissenhof. Vanaf heden is de expositie te zien tot na de herfstvakantie.

Jaarplanning Klein Limburg

Door *Pascalie Hamers en Hetty Backbier*

Wat heeft de Romeinenexpositie ons nog te bieden?

Wandeling door Bocholtz: Waar was eigenlijk Villa Vlengendaal? Waren er nog andere villa's rond Bocholtz? Het antwoord op deze vragen en nog meer hopen wij op 4 april 2009 te krijgen tijdens een georganiseerde wandeling door een van onze gidsen. Daarnaast is de expositie voor iedereen toegankelijk. Mensen die nog informatie hebben over vondsten die ze hebben gedaan in onze regio, kunnen die op onze kaart laten intekenen.

Vertrekpunt is de Scholtissenhof, vertrektijd wordt ter zijner tijd in de plaatselijk media bekend gemaakt.

Lezing over de Romeinen. Op 19 mei organiseren we een lezing over dit thema. Voor de afwisseling wordt de lezing in Bocholtz gehouden op de Scholtissenhof. De aanvangstijd is als altijd 20.00 uur. Iedereen is van harte welkom. Entree voor de lezing is voor leden gratis en voor niet-leden €2,00.

Welke expositie staat gepland voor 2010

In september 2009 zal het 65 jaar geleden zijn dat onze gemeente werd bevrijd. Deze gebeurtenis wilden we niet ongemerkt voorbij laten gaan en daarom zijn we naarstig op zoek naar leuke verhalen en anekdotes en interessante voorwerpen om een leuke expositie op te bouwen. Hierbij kunnen we uw hulp natuurlijk goed gebruiken, alles is welkom. Ook in uw verhalen over Nederlands-Indië en over de terugkomst uit Duitsland zijn we zeer geïnteresseerd. We hopen dat u zich meldt, zodat we ook uw verhalen voor het nageslacht en de plaatselijke historie kunnen bewaren.

U kunt ons zowel telefonisch als per e-mail bereiken: 045-5445482 (Pascalie) of 045-5443863 (Hetty), debongard@hotmail.com

Uit de Krant

Gelezen in Dagblad "De Limburger" 12 Maart 2009

DE VERENIGING

Heemkundevereniging De Bongard uit Simpelveld en Bocholtz heeft het komende jaar een druk programma op de rol staan. Een van de ac-

tiviteiten is een setje Ansichtkaarten waarop enkele 'pareltjes' uit de dorpen staan. Aan het woord is Bongard-voorzitter Luc Wolters.

Nog niet officieel geopend, maar wél al te zien in Scholtissenhof: de nieuwe Bongard-expositie over de 'Romeinen in de regio'. foto Rob Oostwegel

Romeinen, kaarten en verzetshelden

door Kim Noach

Hoeve Overhuizen, kasteel De Bongard, een wegwijk uit Bosschenhuizen tijdens zonsopgang. Van deze drie plekken zijn - in opdracht van heemkundevereniging De Bongard - samen met nog vijf andere 'pareltjes' uit de dorpen Simpelveld en Bocholtz Ansichtkaarten gemaakt. Het initiatief komt uit de koker van het grotendeels vernieuwde (en daarmee relatief jonge) bestuur van de vereniging, waarvan Luc Wolters uit Simpelveld voorzitter is. „Met het setje kaarten kun je op een leuke manier de aandacht richten op deze regio”, knikt Wolters. Hij verwacht over maximaal twee weken duidelijk-

heid te hebben waar de set kaarten te koop is, de adviesverkoop-prijs per kaart zal op zeventig eurocent liggen. Dat kan hij wel al vertellen.

De Ansichtkaarten zijn niet het enige idee dat Wolters en zijn collega's dit jaar op de planning hebben staan.

Nieuw is ook de expositie in de Scholtissenhof waar de heemkundevereniging een eigen plekje heeft. „Onze museumsectie (Pascalle Hamers en Hetty Backbier) zijn druk bezig geweest om die tentoonstelling met als thema 'Romeinen in de regio' in te richten”, vertelt Wolters. Officieel is de expo nog niet open, maar uiteraard zijn nieuwsgierige bezoekers van harte welkom. De officiële opening vindt op op 4 april plaats,

op dezelfde dag dat ook het museumweekeinde van start gaat. Na het succes van de eerste editie van de Midzomerwandeling in 2008, zal ook dit jaar op 24 juni

Nieuw in het 'assortiment' is de Bevrijdingswandeling

een wandeling met heemkundegidsen volgen. „Vorig jaar zijn we door Bocholtz gelopen, dit jaar volgt Simpelveld. De exacte route hebben ze nog niet bekendgemaakt, maar uiteraard zullen mythologie en sagen als rode draad door de wandeling lopen.”

Nieuw in het 'assortiment' is de 'Bevrijdingswandeling' die in het najaar op het programma staat. Wolters: „Op 16 en 17 september 1944 zijn Simpelveld en Bocholtz bevrijd. Wij willen er graag even bij stilstaan dat het inmiddels 65 jaar geleden is.” Deze speciale wandeling voert mensen - op 19 september - onder meer langs een aantal monumentjes. Wolters: „Zoals het monumentje dat de drie Bocholtzse mijnwerkers herdenkt die op 20 december 1940 het leven lieten omdat hun bus bij de spoorwegovergang onder de trein kwam.”

Op www.limburger.nl zijn twee Ansichtkaarten te vinden en is meer te lezen over Heemkundevereniging De Bongard.

april

met verleefde oge
de sjöës inee jeslage
vas teëgenee aa
sjtief van de kou
in d'r volle mònd
op ee rul bedje, loge
d'r nicola en 't bintje
razelend poal tse hòte
in de vruze vrujjoarsnaat

wie d'r mörje drop ,de zon
hun werm jet opjewermd hou
flüstert 't bintje met heesje sjtum
en ee plekkerich jezich teëge d'r nic
't is mich jans weech va binne
d'r nicola piëpet alling nog mer
rot wa

Huub Franssen laat 18 meter documentatie na

De bibliotheek en het archief van onze heemkundevereniging hebben een forse uitbreiding gekregen. Zo heeft Huub Franssen aan de heemkunde zijn rijke collectie Limburgentsia aan ons nagelaten, al dan niet in publicatie of in documentatieverzameling. Gezien de omvang ervan was het nog een hele toer om die forse collectie in Bocholtz te krijgen.

Huub Franssen

Drs. Huub Franssen was een Simpelveld-kenner bij uitstek. Hij was auteur van het kleine standaardwerk *Van Semplevei tot Simpelveld*, dat hij in 1970 in opdracht van het gemeentebestuur geschreven had. Hij was voorts ondanks zijn woonplaats Tilburg van aanvang af betrokken bij het wel en wee van de heemkundevereniging De Bongard. Hij leidde excursies naar onder meer Keulen en schreef diverse goed gedocumenteerde artikelen in het tijdschrift. Hij overleed op 82-jarige leeftijd op 10 december 2007. Eerder al had hij kenbaar gemaakt dat de geschriften, die op het Limburgse betrekking hadden, naar Simpelveld-Bocholtz moesten komen. Aldus geschiedde.

Een goede voorbereiding is

...

Het contact met Tilburg werd onderhouden via Karl Franssen, oud-wethouder en ereburger van Simpelveld en evenals wijlen zijn broers Willy en Huub heemkundelid. Hij waarschuwde al bij voorbaat voor de rijke omvang van de collectie van zijn broer, waarmee de vereniging circa achttien strekkende meter (!) bibliotheek en archief te wachten stond. Zoiets moest goed worden voorbereid. Een gecharterde camper bleek mogelijk onvoldoende ruimte te bieden om de rijke oogst aan boeken en geschriften van Huub Franssen te herbergen. Daarom werd uitgezien naar een ander, robuuster vervoermiddel, dat de kilokillers aan papierproducten wel zou kunnen torsen. Desgevraagd stelde de familie Frissen een paardentrailer ter beschikking. Uitgerust met een ruim aantal verhuisdozen werd de reis naar Tilburg aanvaard, bij welke gelegenheid bestuurslid Pierre Schnackers zich een onderhoudend chauffeur toonde.

Een paardentrailer vol met boeken.

Gewicht van paard in boeken

Met Karl Franssen toog een tweetal amateur-verhuizers naar Tilburg, om daar entree te krijgen in de bibliotheek in een kleine studeerkamer met drie wanden tjokvol met boeken. De verhuisploeg kreeg grote hulp van Huubs zoon Maarten Franssen, universitair hoofddocent bij de sectie Filosofie aan de Technische Universiteit Delft, en kleinzoon Titus. De diverse verhuisdozen werden met een fiks boekenpakket loodzwaar. Gestapeld in de trailer deden ze een gooi ernaar om het gewicht dat het paard normaal in de schaal legde te overtreffen. Onder dankzegging aan de vitale mevrouw Franssen, die ons vergastte op koffie en soep, haar zoon en kleinzoon, ontving zij een pakket met Limburgse producten.

Naar school

Terug in Bocholtz sprong Rob Scholl bij, die dankzij zijn werkgever BAM enig meubilair zoals kasten en tafels beschikbaar stelde. Deze waren geplaatst in de door de heer Koll van Makosoft ter beschikking gestelde ruimte in de voormalige basisschool De Bongard van Bocholtz. Immers als alle boeken in onze heemkundebibliotheek afgeleverd zouden worden, zou men zich daar niet meer kunnen draaien of keren. Daarom was in de verlaten school een alternatief onderkomen geregeld. Hier worden in de komende tijd de nieuw verworven boeken en documentatie gesorteerd en uitgezocht. Wordt vervolgd, met dank aan Huub Franssen.

Luc Wolters

Het gezelschap (Behalve Luc Wolters)

Wapenschild De Bongard voor De Bongard

In de museumruimte van de heemkundevereniging te Scholtissenhof heeft een fraai uitgevoerd wapenbord met het wapen van de adellijke familie Van de Bongard een plek gekregen tussen de nieuwe museumattributen van de Romeinse tijd. Heemkundelid André Dumont uit Oss had zich voorgenomen om voor de vereniging een bijzonder kleitableau te maken met daarop het genoemde wapen.

Vervaardiging

Het wapenbord, waarover u heeft kunnen lezen, is aan de heemkundevereniging overhandigd. Na een geruime tijd van voorbereidingen was het dan zover. Heemkundelid André Dumont had de vereniging een wapenbord in het vooruitzicht gesteld, dat hij in klei zou vervaardigen. Hij voerde geregeld ruggespraak over het ontwerp, de uitvoering en het kleurgebruik. Zijn eerste uitvoering in klei werkte hij nog op diverse plaatsen bij, waarna het de oven in ging. Gezien de omvang van het tableau moest André hiervoor zelfs een beroep doen op een oventje van een bevriende pottenbakker. In schuine weg paste zijn kleien bord net erin. En het werd heet gebakken. Hierna ging André het met de schilderkwasten te lijf, vooral met rood en wit, de hoofdkleuren van het wapenschild.

Aanbieding

Nadat ons lid André Dumont ons reeds uitvoerig had geïnformeerd over de voortgang van het wapenschild, waarvan in dit tijdschrift verslag werd gedaan, was menigeen nieuwsgierig geworden naar het resultaat. Dit werd gepresenteerd tijdens de lezing in januari. Voordat spreker dr. Henk Thewissen zijn publiek over de jonkheid ging bijpraten, bood André het kleiproduct aan de

Voorzitter Luc Wolters ontvangt het wapenschild uit handen van dhr. André Dumont.

heemkundevereniging aan. Hij had zich daarvoor met zijn eega Wil vanuit Oss naar Simpelveld begeven, waar ze getweeën aan een tafeltje zaten met voor zich het ingepakte wapenbord. Trots begaf hij zich naar voren om het vierkante wapentableau aan te bieden. Nieuwsgierig verwijderde de voorzitter het inpakpapier, al goochelend met de microfoon, om maar niet het overigens niet lichte tableau uit zijn handen te laten vallen. Hij toonde de bezoekers het felkleurige kleiproduct.

Wapenbeschrijving

Het wapen van de heemkundevereniging is gebaseerd op de naamgever van de vereniging, namelijk de familie Van de Bongard. Het betreffende wapen – in deze specifieke uitvoering – is te vinden boven de poortingang van kasteel De Bongard. Op deze authentieke maar kleurloze uitvoering zijn aan weerszijden van het wapenschild nog net twee schildhouders te herkennen, die André Dumont ook in zijn tableau natuurgetrouw verwerkt heeft. De beschrijving hiervan luidt als volgt: in een schild van keel (=rood) een zilveren (=witte) keper (of spar). Het schild wordt gedekt door een helm. De dekkleden zijn van keel en zilver. Op de helm een wrong van keel en zilver. Hierboven is als helmteken een uitkomende jongeman te zien, gekleed in keel met een zilveren keper op de borst. Om zijn hoofd draagt hij een band, die aan het uiteinde wappert. Als schildhouders fungeert een tweetal mannen, beiden met een baard en een soort tulband. Over hun middel dragen ze een sjerp, hun wambuis kent kraag en mouwen. Onder hun keibroek dragen ze hoge kousen.

U kunt dit wapenbord nu dus in volle glorie in ons heemkundemuseum aanschouwen. Met dank aan André Dumont!

Luc Wolters

Lezing Monseigneur Dr. Gijsen 17.03.2009

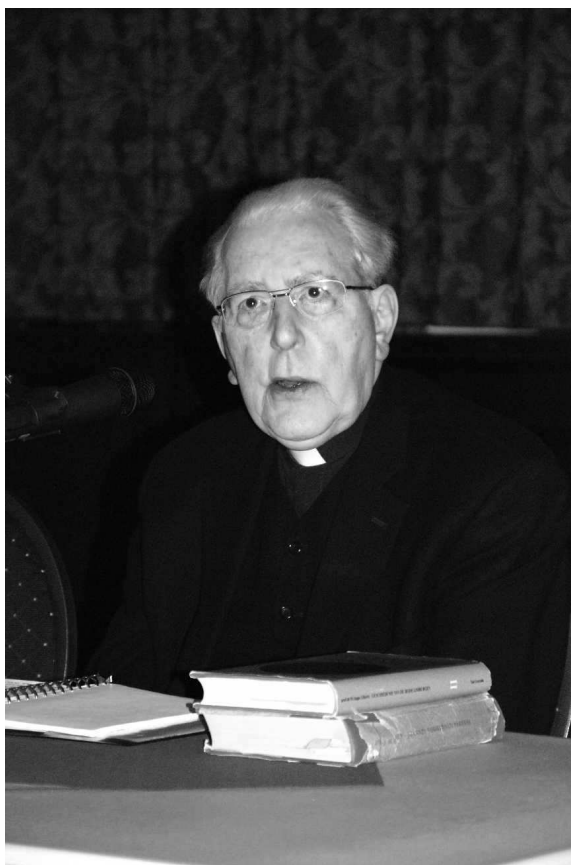
Op 17 maart j.l. vond een zeer interessante lezing plaats door Monseigneur Gijsen omtrent een van zijn voorgangers, Bisschop Paredis.

Hoewel het aantal aanwezigen enigszins tegenviel, was het een zeer interessante lezing. Monseigneur Gijsen sprak niet alleen over Paredis zelf, maar vooral ook over de context van de periode waarin Paredis leefde, de vele politieke veranderingen en de rol van de kerk daarin in de 19^e eeuw. Ook het ontstaan van het bisdom Roermond kwam aan de aandacht. Zelfs een kritische noot werd niet geschuwd.

Monseigneur Gijsen is erin geslaagd om tijdens de lezing zonder verdere hulpmiddelen het publiek te boeien met zijn buitengewoon goede kennis over dit onderwerp. Vanuit het bestuur kreeg hij dan ook volledig terecht nog een boekenpakket aangeboden.

Bij deze ook nog een woord van dank aan de vrijwilligers, die Monseigneur Gijsen en zijn zuster vanuit hun woonplaats hebben opgehaald en terug gebracht.

Ortwin Reitz

BOKKENRIJDERS BELIEVEN BELGIË (16)

Hans Hermans

Hoofdstuk XIV Vastenavond versus Carnaval (2)

De vorige keer konden we lezen dat 1492 op mondiaal gebied een zeer markant jaar was. Helaas is er in de gangbare literatuur veel minder bekend over heemkunde, want een faculteit voor Volkskunde heeft Nederland nog steeds niet. Daarom is het goed, dat er heemkundeverenigingen zijn ! Van Grieken en Romeinen weten wij, dat lentefeesten een garantie waren voor buitensporige broedsheid. Door de eeuwen heen, hielden bij ons fastelavond en vastenavond, de een met rommelpot en de ander met een nonnenvot, de tragikomische traditie in ere. Nu gaan we verder met oermoeders, oppergodinnen en matronen die in ieder opzicht borg stonden voor een vruchtbare verbondenheid. Later zullen we aandacht besteden aan Sebastian Brant (1457-1521), die in 1492, in het kader van vastenavond, de bekende moraalsatire en bestseller *Das Narrenschiff* schreef. 2009 ging de carnavalshistorie in als het eerste rookvrije jaar en de prijs van een pilsje dat tegen de twee euro aanleunde.

14.2. Moedergodinnen

14.2.1. Isis

Als d'r *Kölsche Fasteleer*, werkelijk een restant is, van een oude Griekse- of Romeinse cultus, dan kan het niet anders of oergodin Isis stond aan de bron. In 1570 was er in Keulen, in het kader van *Fastelovvend*, sprake van een vrouwelijk referentiepunt. Hoe oud de cultus toen al was, weten we helaas niet. In het jaar 105 werd het Romeinse Legioen X Gemina, vanuit Nijmegen via Keulen verlegd naar Budapest en de Pannonische laagvlakte. Aangezien dit leger uit Basken en Spanjaarden bestond, gingen de latere Keulse carnavalisten er aanvankelijk vanuit dat de vrolijke vruchtbaarheidsfeesten van het Iberische schiereiland afkomstig waren. Maar in de loop der eeuwen werden er afbeeldingen van de moedergodin Isis gevonden. Het kan

Isis als gevleugelde vrouw

bijna niet anders, of die beelden werden al eerder meegebracht en vereerd door matrozen van de Romeinse Rijnvloot, die tussen Xanten en Keulen opereerden en uit Egyptenaren en Grieken bestond. Feitelijk is Isis (of Aset) de belangrijkste godin in de Egyptische mythologie, maar werd als typische moedergodin en symbool van vruchtbaarheid vrij vlot door de Grieken

Moedergodin Isis
zoogt Horus

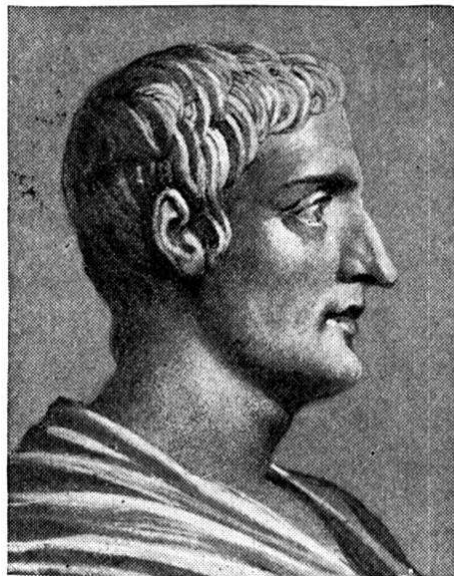
overgenomen. Het Romeinse rijk dat een zwak had voor de emblematische adelaar, nam het hun matrozen niet kwalijk dat zij een gevleugelde vrouw vereerden. Zij was niet alleen de oermoeder maar tevens oppergodin want van haar kwam de Wet van de Rechtvaardigheid: 'De vrouw zal grotere macht hebben dan de man, de koningin zal grotere eer toekomen dan de koning !' (...) In die tijd moest de echtgenoot in het huwelijkscontract aan zijn vrouw beloven

gehoorzaam te zijn !' Als godin van de vruchtbaarheid stond Isis borg voor de jaarlijkse overstromingscyclus van de Nijl en voor de maandelijksse cyclus van de vruchtbare vrouw. De roos, de koningin onder de bloemen, werd aan Isis toegewijd. De zinnenvreugdige Isiscultus verbreidde zich snel over het Romeinse rijk, zodat keizer Gaius, die ook wel Caligula genoemd werd, al vrij vroeg een tempel voor Isis liet bouwen, waar flonkerende feestjes gehouden werden. Om verzekerd te zijn van een frivole fuifkring, had hij de beschikking over een foliant met de namen en kwaliteiten van alle voluptueuze vrouwen van Rome. Volgens de een kenmerkte Caligula zich door wezenloze waanzin, volgens een andere door rationeel cynisme. Maar in een opzicht zijn historici het met elkaar eens: Caligula streefde naar een monarchaal staatsbestel en zijn lijfelijke moeder Agrippina en moedergodin Isis zouden hem daarbij helpen. Geen wonder dat de Isiscultus al vrij spoedig de limites aan Rijn en Donau bereikte. In het Romeinse rijk werd zij vereerd als *'De Ene die Alles is'*. Naast minnares was zij ook moeder en werd vaak afgebeeld als de moedergodin met zontje Horus op haar schoot. Het ligt voor de hand dat dit (voor)beeld tijdens de kerstening door het christendom overgenomen werd als de *Madonna met Kind*. Het kan niet anders, of de Isiscultus had een zeer grote invloed op de ontwikkeling van de christelijke cultus in het algemeen en de Mariaverering in het bijzonder. De jonge Kerk gaf gelovigen toestemming om de Isisverering aan te passen. De mensen waren genegen zich te bekeren, mits de RK Kerk een op Isis gelijkende vrouw beschikbaar kon stellen. Iconografisch vallen de overeenkomsten niet alleen op tussen oermoeder en moedermaagd, maar meer nog de gelijkenissen, tussen de zittende Isis die haar zoon Horus zoogt en de talloze zittende Mariabeelden met zoon Jezus in de arm. In zuidelijke landen wordt ook Maria met Jezus aan de borst afgebeeld, maar in het nuchtere Germaanse noorden, lag en ligt dit veel gevoeliger. De 'beeldenstorm' van een aantal protestante sekten in 1566, maakte een abrupt einde aan de 'beeldenverering'. Maar ook de RK Kerk, vooral in Nederland, had boter op haar hoofd.

In de jaren zestig, na het 2^e Vaticaans Concilie, verdween alle franje in de RK kerkgebouwen. Prachtige, soms historische pilaarheiligen werden de kerken uitgedragen. Dat gold soms ook voor preek- en biechtstoelen. Maar er is een kentering aan de gang, inmiddels heeft ook de bekende Eifel-abdij Mariawald de 'oude' ritus in ere hersteld en werd de volkstaal verdoemd.

14.2.2. Isis Medica en Freyja

Nog net voor het begin van de 'boekenmaand' december (2008), kwam in Duitsland het boek *Medizingeschichte im Rheinland* op de markt. Het lijvige en leerzame boek gaat heel diep in op de historie van de geneeskunst en komt uiteindelijk terecht bij de heilbrengende godin Isis, die door de auteur Ferdinand Peter Moog bij voorkeur *Isis Medica* en *Isis Salutaris* genoemd wordt. De schrijver verbaast zich, dat de Romeinse historicus Publius Tacitus (55-117), bij zijn notities met betrekking tot de verovering van het gebied tussen Rijn en Maas, opmerkte dat (ook) de Germanen een opperste godin vereerden die vergelijkbaar is met de Griekse- en Romeinse Isis.

De Romeinse historicus Tacitus onderkende bij de Germanen een cultus voor de opperste godin

Aanvankelijk wist men Tacitus' aantekeningen over godenverering bij Germanen en Kelten niet goed te plaatsen. Thans weten wij, dat hij in zijn werk *De Origine et Situ Germanorum*, het gebied dat pas veel later *Germania* genoemd werd, de

diverse Germaanse stammen plaatst tussen het huidige Holland-Vlaanderen enerzijds en Keulen-Trier anderzijds. Volgens Tacitus woonden de Kelten ten zuiden van deze streek. Terwijl men er in Keulen van overtuigd is, dat Romeinen de aan Isis gewijde vruchtbaarheidsfeesten meebrachten vanuit Egypte en Griekenland, denkt Tacitus daar heel anders over. Volgens hem werd in onze streek een Isis-achtige vruchtbaarheidsgodin vereerd, voordat de Romeinen de streek in bezit namen. Tacitus vermeldde ook dat de Germaanse Isis afgebeeld wordt in een boot of scheepskar met roer. Die bootwagen werd getrokken door een aantal katten en het toeval wil dat bij de Egyptenaren, katten tot de heiligste dieren behoren. Tegenwoordig gaan mythologen van de veronderstelling uit, dat onze voorvaderen tijdens hun vruchtbaarheidsfeesten de

Freyja met haar door katten getrokken wagen

Germaanse godin Freyja vereerden. Moedergodin Freyja was de godin van de wellust en de liefde. Maar het was ook een matriachale figuur, met andere woorden, een machtige en strijdlustige godin, zodat zij vooral door soldaten vereerd werd. Naar haar werd de vrijdag genoemd. Tenslotte komt

auteur Ferdinand Moog bij het Rijnlandse carnaval terecht. Het kan bijna niet anders, of de scheepskar van Isis (of Freyja) is natuurlijk

*Isis met palmscepter en bijtje.
Museum Hamburg.*

de *Carrus Navalis*, zodat 'carnaval' niets te maken heeft met *Carne Vale*, hetgeen 'vlees vaarwel' zou kunnen betekenen. In die tijd was er geen sprake van 'vleesloze' dagen, integendeel, vlees werd genoten in alle soorten en maten... Van Tacitus weten we dat de Griekse Isis en/of haar Germaans imago Freyja, tussen 5 en 8 maart grandioos vereerd werden. In Keulen en omgeving werden tijdens opgravingen Isis-sculpturen gevonden en het toeval wil dat zich thans op de fundamente van een Romeins Isis-heiligdom de Sint Ursulakerk bevindt. Op afbeeldingen zien we Isis gekleed in een blauwe mantel met gouden sterren. Dezelfde blauwe mantel die vaak door de H. Maria gedragen wordt en dezelfde stof die de EEG op 8 december 1955 gebruikte voor de Europese vlag. Vreemd genoeg protesteerden alleen streng gereformeerde sekten tegen wat zij noemen *de Roomse Mariavlag* van de Raad van Europa.

14.2.3. Ceres en kriebels

Op een gegeven moment ontstond er bij de Romeinen, naast de eredienst voor Isis, ook verering voor een andere oermoeder, die Ceres genoemd werd. In tegenstelling tot de rustige Isis, was Ceres onstuimig en tomeloos. De deelnemers aan de vruchtbaarheidsrituelen

hadden ontdekt dat *Korenmoeder Ceres* het goed met hen meende, want tussen het graan zat soms een schimmel die tegenwoordig wetenschappelijk *Claviceps purpurea* genoemd wordt. De andere naam luidt *moederkoren*, naar de naam van oermoeder of korenmoeder Ceres. De schimmel had een

De godin Ceres met graan in haar hand

voorkeur voor rogge, een graansoort die in Limburg *koare* genoemd wordt. De ingewikkelde biochemische samenstelling van de schimmel was (is) geestverruimend maar had De godin Ceres met graan in haar handhelaas

ook een aborterende werking. Voor de Romeinen was het belangrijk te weten, dat sommige 'goedjes' kriebelverhogend zijn, doordat ze hinderlijke remmingen, tijdens een vruchtbaarheidsfeest elimineren. Alcohol gebruikten mannen liever niet... *Korenmoeder Ceres* vermocht het om met haar 'moederkoren' ieder feest tot een 'feest' te maken. Met die schimmel waren de Romeinen hun tijd ver vooruit, want pas in 1938 werd uit deze schimmel *lyserginezuurdiëthylamide* gewonnen als basisgrondstof voor de bekende partydrug LSD. Net als LSD heeft ook een microscopisch kleine hoeveelheid (20 microgram) *moederkoren* de eigenschap om een hallucinerende werking te veroorzaken, zonder hachelijke neveneffecten. Meestal raken gebruikers in extase, worden hypergevoelig voor zintuiglijke en zinnelijke indrukken, omdat de hersencentra die betrokken zijn bij zintuiglijke waarnemingen in de war raken. Geur wordt zichtbaar en geluiden worden voelbaar. Volgens de 'feestelingen' van toen was *moederkoren* een geschenk uit de hemel en net zoals de paddo's

Moederkoren is een schimmel met een geestverruimende werking

van tegenwoordig, een recreatieve drug van hoge waarde. De heelmeeesters van toen beweerden, dat *moederkoren* geen verslavende werking heeft. Dat is best mogelijk, want oud werden de gebruikers niet... Ook in onze contreien woekerde, door de eeuwen heen, moederkoren regelmatig op korenvelden en nam soms epidemische vormen aan. Omdat men de werking van de schimmel onderkende, werd er meestal over *Sint-Antoniusvuur* of kriebelziekte gesproken. Tegenwoordig vermoedt men dat het aantal vervolgingen en veroordelingen van *wijze vrouwen* (wijsvrouwen, vroedvrouwen en heksen) te wijten was aan hun medische kennis van o.a. geestverruimende planten.

14.2.4. Regina coeli

Het is opmerkelijk dat tijdens het Babylonische *Sacraefest*, bij het Griekse *Dionysusfeest*, alsook bij het Romeinse *Saturnusfeest* met zijn Bacchanalia en Hilaria, levenslustige losbandigheden meer regel dan uitzondering waren. Vrijwel overall, werd *Moeder Aarde*, de plaatselijke godin van de vruchtbaarheid vereerd. Omdat de beste akkergronden een donkere kleur hebben, was dat meestal een donkergetinte dame. Ook hier speelde de Kerk zeer doelmatig op in, door op veel plaatsen, waar vastenavond gevierd werd, de bruinzwarte 'Oerdame' syncretisch te veranderen in een donkere madonna. Meestal werd er dan ook een

De moeder aarde figuur was doorgaans een getinte vrouw

Jezusnaapje aan heb beeld toegevoegd. Het ligt voor de hand, dat de Kerk de diepgewortelde feesten en figuren niet kon

De zwarte Madonna ontdekt in het Nazareth-huisje van Loreto

afschaffen. Zij lijfde ze in, hetgeen met een beter woord *syncretisme* of *kerstening* genoemd wordt. Dus een christelijk sausje over een oergermaans ritueel. Hoe komt het dat wij steeds minder aardbruine madonna's in onze kerken zien? Noch de clerus, noch de gelovigen weten tegenwoordig, waar zij hun duistere madonna's letterlijk en figuurlijk moeten plaatsen. Daarom worden mettertijd de donker getinte madonna's, lelieblank geschuurd. In België hoorde ik het begrip 'kuisen' en in Duitsland 'blanchieren'. In Nederland, waar de pilaarheiligen een paar decennia geleden aan de lucht gezet werden, kennen we alsnog geen specifieke uitdrukking hiervoor. In 1979 werd in de Sankt Foillan te Aken een meer dan twee meter groot madonnabeeld uit 1411 herplaatst, dat men in Keulen onder handen genomen had, waarbij alle kleuren verwijderd werden. Toen merkte men dat de houtsnijder uit de 15^e eeuw, geen lindehout, maar notenhout gebruikt had. Het donkere notenhout was toen voor een 'oermadonna' meer geschikt, dan blank

lindehout. Volgens een kenner heeft deze madonna de gelaatstreken van de madonna in de St. Teynkerk in Praag.

Dank aan de heer Dietmar Kottmann uit Aken, die mij in kennis stelde van een ander expressief voorbeeld. In de Sankt Nikolauskapelle van de dom van Aken bevindt zich een 13^e eeuwse *Regina Coeli* (gekroonde hemelskoningin), waarschijnlijk uit de Maas-Rijnlandse School. Ook aan deze madonna werd in de loop der eeuwen een Jezusnaapje toegevoegd. Helaas, de tand des tijds knaagde aan het waardevolle beeld, zodat in 1988 een reparatie noodzakelijk was. Volgens de beminde gelovigen, kwijtte domrestaurateur Willy Christ zich op voortreffelijke wijze van zijn taak. In het rapport staat: *'Die nachgedunkelte Retusche wurde entfernt, das Gesicht war von einem schwarzgrauen, dunklen Schleier überdeckt'*. (...) Maar op de keper beschouwd is het paradoxaal, dat het donkere patina van de oermoeder, blank geschuurd werd. Is hier sprake van een 'negatieve terugkoppeling', die we *anti-syncretisme* zouden mogen noemen? Wij moeten ermee leren leven, dat ook pilaarheiligen onderhevig zijn aan de grillen van de mode.

De zwarte Madonna uit het Zwitserse Einsiedeln

14.2.5. Isis en feminisme

We weten dat bij de Romeinen het vruchtbaarheidsfeest ter ere van Isis tussen 5 en 8 maart gevierd werd. Eeuwen later, toen in de meeste vrije landen vrouwendagen georganiseerd werden, kwamen de geëmancipeerde dames tot de conclusie dat de

Emancipatie en zelfbewustzijn bracht vrouwen tot het besef: We Can Do It

naamdag van Isis een mondiaal karakter zou moeten krijgen. Isis dus niet alleen aan de basis van het carnavaleske gebeuren, maar ook schutsvrouw van het feminisme met een internationale vrouwendag op 8 maart. De

eerlijkheid gebiedt te schrijven dat de dames reeds in 1910 hun strijdbaarheid voor gelijkberechtiging en kiesrecht ontleenden aan het socialisme, want de Kerk stond aanvankelijk zeer afwijzend ten opzichte van manhaftige vrouwen.

Hoewel de Internationale Vrouwendag aanvankelijk bedoeld was om het kiesrecht voor vrouwen af te dwingen, betoogden in 1914 duizenden vrouwen tegen de dreigende Eerste

Wereldoorlog. Op Isis' verjaardag, 8 maart 1908 staakten de textielwerksters in New York.

Mondige vrouwen bij een staking in New York

De vrouwen moesten vijftien uur per dag onder miserabele omstandigheden werken en verdienden bijna niets. De fabrikanten schakelden de politie in en die sloeg er flink op los. Op 8 maart 1917 staakten in Sint Petersburg de textielarbeidster omdat zij door

het 'systeem' (tsaar en handlangers) onderdrukt werden. De impact van de vrouwen was zo groot, dat de tsarenfamilie vier maanden later vermoord werd. Sinds 1975, het internationale *Jaar van de Vrouw*, wordt op 8 maart *Internationale Vrouwendag* over de hele wereld gehouden. In 1978 werd 8 maart door de Verenigde

Stakende vrouwen hadden impact

Naties officieel erkend als Internationale Vrouwendag. In 2003 stonden de media bol van een nieuwe Isis, een donkere oermoeder met de naam Ayaan Hirsi Ali, die tot 2006 in de Tweede Kamer zat. Zij riep op tot de bestrijding van verplichte maagdelijkheid en vrouwenbesnijdenis, in het kader van emancipatie van moslimvrouwen. Het was een lange weg van de Romeinse Isis naar de 'Polder Isis', maar geeft blijk van de kracht van de vrouw en de feministische golven die zij in beweging bracht.

Matronensteen uit Bonn met offerscene

14.3. Matronencultus

14.3.1. Drie oermoeders

Tussen de Germaanse oermoeder en de donkere madonna uit de middeleeuwen, bevindt zich een Romeinse epoche. Het zou kunnen dat Romeinse soldaten, tijdens de vier eeuwen dat ze hier vertoefden, hun Romaanse vruchtbaarheidsfeesten bij ons introduceerden, maar waarschijnlijker is, dat de Germanen hun eigen lentefeesten hadden. Maar wie prolongeerde die bacchanalen, toen de Romeinen hals over kop op de vlucht sloegen? Mochten de achtergebleven Germanen, die met de Romeinen geheuld hadden, op clementie van de oprukkende Franken rekenen? In het Duitse Rijnland en zelfs in de buurt van Aken werden sculpturen van een *trifolium* (drie goddelijke dames), gevonden. De heer Peter Bertram uit Vaals, stelde mij in kennis van een eventuele *matronencultus* in Laurensberg. In die plaats bevindt zich *An der Rast* een holle weg in de richting van de Roermonderstraße, waarvan men denkt dat het ooit een Romeinse weg was. Hier stond een kapel met een drievrouwenbeeld. Peter Bertram vraagt zich terecht af, of ook op deze plek een van oorsprong heidense sculptuur behorende tot de *matronencultus*, gekerstend werd. In het boek *Götter der Eifel* van Hans-Peter Pracht staat dat er talrijke voorbeelden zijn van de *matronencultus* in de Eifel. Er werden niet allen beelden van het trifolium gevonden, maar ook devotiestenen en altaren. In Pesch (Münstereifel) werd zelfs een Gallo-Romeins complex bestaande uit vier tempels, aan het licht gebracht. Onderzoekers zagen al meteen, dat de tempels, lang geleden, moedwillig vernield werden. Aan de hand van opschriften weten wij dat het tempelcomplex toegewijd was aan *Matronae Vaccalinehae*. Het ligt voor de hand dat alle opschriften in het Latijn zijn, want tot laat in de middeleeuwen was dit op de meeste plaatsen de enige algemene ambtstaal. Een ander, vrijwel onbeschadigd, tempelcomplex werd in 1909 in de buurt van Nettersheim ontdekt. Opvallend is de uniformiteit bij de matronenbeelden. De middelste vrouw heeft los golvend haar, terwijl de buitenste vrouwen een soort tulband dragen. Het trifolium draagt halsringen, waaraan maansikkels bevestigd zijn. Iedere

dame heeft een mandje met veldvruchten en fruit op haar schoot. Iemand die in deze materie geïnteresseerd is, kan er eventueel een hele vakantie aan besteden, want verdere matronenheiligdommen bevonden of bevinden zich in: Mürlenbach (Bitburg), Pelm en Nattenheim (Daun), Möhn (Trier) en

Te Nettersheim staan bij de Romeinse villa matronenbeelden opgesteld

Marberg an der Mosel.

Werd die cultus geïntroduceerd door de Romeinen, die hier tot tegen het einde van de vierde eeuw vertoefden? Ik denk van niet, want bij de zeer uitgebreide catalogisering van de Romeinse mythologie, wordt de matronenverering niet genoemd. De Griekse mythologie kent wel een *driegesternte*, daar werden de dames *Klotho*, *Lachesis* en *Atropos* vereerd. Soms was er ook sprake van de *Drie Eeuwigen* en in Duitsland van het *Dreigestirn: Erde, Sonne und Mond*. Ook hier constateren wij de historische

Nettersheim matronensteen detail

wereldbeschouwing, waarbij aarde, zon en maan verantwoordelijk zijn voor de vruchtbaarheid van vrouwen, vee en velden.

14.3.2. Drie Gezusters...

Het is vreemd, dat de op votiefstenen genoemde eigennamen geen Romeinse oorsprong hebben en waarschijnlijk niets met de Romeinse cultuur te maken hebben. Resumerend mogen we veronderstellen dat de

De waakzame H. Geneveva moet uitkijken dat haar immer brandende kaars niet door een duiveltje wordt uitgeblazen Processie Zepperen

moederlijke godheden reeds door Kelten of Germanen vereerd werden, voordat de Romeinen hier hun intrek hielden. Romeinse steenhouwers hebben in hun tijd de teksten op de votiefstenen geschreven, want de hier wonende oorspronkelijke stammen, waren de schrijfkunst niet machtig. De matronen werden in de loop der jaren ook door Romeinen aanbeden en tegenwoordig kunnen we op votiefstenen lezen dat geromaniseerde legionairs om heil en zegen vroegen. Op andere plekken in het Rijnland, in de Elzas en zelfs in Tirol, werd in de loop der eeuwen, het onverklaarbare *trifolium* op eigen, soms merkwaardige, wijze verklaard. Waren het maagden, priesteressen of prinsessen? Door mensen uit de buurt werden de drie dames: *Anbet*, *Borbet* en *Wilbet* genoemd. Etymologen weten dat 'an', 'bor' en 'wil' respectievelijks staan voor: *Aarde*, *Warmte* (vuur?) en *Rad* (maan?). Klaarblijkelijk was er onze voorvaderen veel aan gelegen om tijdens hun vruchtbaarheidsfeesten, aarde, zon en maan, in de vorm van drie vrouwen te vereren. Net als de aardbruine oermoeder, werd ook het 'driegesternte' gekerstend en werden de dames voortaan *Fides*, *Spes* et *Caritas* (*trouw*, *hoop* en *naastenliefde*) genoemd. In

de Karolingische tijd werden de heilige Bertilia, Geneveva en Eutropia samengevoegd tot een *trifolium* met de naam 'de heilige drie gezusters'. Tussen Rijn en Maas, verzochten de gelovigen dit driegesternte om voorspraak bij God, bij borst-, maag- en keelpijn. Verder bij ziekten der kleine kinderen, kwade koortsen, hart- en oogkwalen. De boeren vroegen de drie vrouwen om hulp bij tempeesten, paardenziekten en onstuimige weders. We mogen aannemen dat de drie heilige maagden hun best deden, want in 1875 werd in Swartbroek (Weert) een kapel voor de Drie Gezusters gebouwd. Het genadeoord werd bezocht door duizenden pelgrims van heinde en verre. Helaas is de toeloop afgenomen, maar in Swartbroek herinnert de *Bertiliastraat* een rijk Rooms verleden en indirect ook aan een lang vervlogen matronencultus. In Elwen, een stadje in het noorden van Luxemburg werden eeuwenlang drie jonkvrouwen vereerd, zodat tijdens de toenemende verfransing de plaats omgedoopt werd in *Trois Vierges* (*Drie Maagden*). Soms werden sculpturen gevonden, waar de vruchtbaarheid op een andere wijze weergegeven werd. Een dame met een baby aan de borst en een andere dame met korenaren en vruchten. Ook die beelden werden gekerstend. In het Provinciaal Museum voor Religieuze Kunst te Sint-Truiden, bevindt zich een aardbruine *Sint-Anna-te-Drieën*, die rond 1510 door de Meester van Elsloo gemaakt werd. De statue toont Maria, haar moeder Anna en het Jezusknaapje. Bewijzen te over, dat oermoeders en driegesterntes een prominente plaats in de kerk konden veroveren.

In het wapen van het Luxemburgse Troisvierges hebben de drie dames een plaats gekregen

Maar de historie herhaalt zich, want in Hillegom bevindt zich de Nederlandse Godinnentempel, waar een opleiding tot godin gevolg kan worden. Volgens Germaanse godinnetraditie wordt er getraind in cirkels. Tijdens de belevingsdagen gaat het om de verbinding van de godin in haar landschap, haar werktuigen en haar heilige natuur.

In Zeperen trekken de Drie Gezusters mee in de processie vlnr H. Bertilia met spinrok H. Genoveva met kaars H. Eutropia met staf

14.3.3. Dreigestirn

Hoe oud vastenavond in Keulen is weten we niet. Het woord *Fastabend* werd in Keulen voor het eerst gedocumenteerd in de 12^e eeuw in een document over de *Freiheitsrechte*. In 1341 werd het begrip gebruikt in een eedboek van de stadsraad. Daar is sprake van *Sinnenlust mit betont christlichen Akzenten* (...) wat dat ook betekenen mag.

Was in Keulen de Germaanse *Matronencultus* de basis voor een 'Dreigestirn'? Geen mens die hierop een zinnig antwoord zou kunnen geven. Wel weten wij, dat er reeds in 1570 sprake was van een *Jungfrau*, maar het is best mogelijk dat de plaatselijke matrone toen al eeuwen lang bestond. Toen in 1823, in het kader van Keulse carnaval de 'jonkvrouwe' uit de mottenkist gehaald werd, eiste de Pruisische regering dat de dame door een man vertolkt moest worden. Doch ruim een eeuw later kwamen de Nazi's aan het regime en die hadden een hekel aan travestie, zodat de *Jungfrau* in 1934 weer een echte vrouw werd. Het kan verkeren, want na de oorlog wordt in Keulen, in het kader van hun ironisch patrimonium, 'ihre Lieblichkeit', opnieuw

door een man vertolkt. Ook *der Boor* (*de boer*), die reeds in een document uit 1422 genoemd wordt, kwam terecht in de nieuwerwetse carnaval. Aan het hoofd van het *Dreigestirn* stond 'der Held', die zich vanaf 1871 prins mocht noemen. Ook andere plaatsen waar carnaval gevierd wordt, hebben de traditie van het *Dreigestirn* overgenomen. *Weiberfastnacht* of *Fettdonnerstag*, het feest van de carnavalistische emancipatie, heeft echter niets te maken met *Matronen* of *Dreigestirn*. Het gebeurde in het jaar 1750 dat rond vastenavond, in diverse Keulse kloosters, de nonnen onrustig werden. Ze trokken andere kleren aan en gingen gemaskerd op stap. Dat beviel andere vrouwen zo goed, dat zij zich aansloten en daarmee was *Weiberfastnacht* geboren. Zelfs potige politieagenten verborgen zich, als met vastenavond hordes dollen dames onderweg waren. Het feest bestaat nog steeds, maar heeft de uitgelaten en ondeugende aspecten verloren. Het is al heel wat als mannen hun symbool van mannelijkheid, de stropdas, moeten inleveren. Ooit werden heel andere symbolen aan de tand gevoeld...

Toen 1919, dus na de 1^e Wereldoorlog, in oostelijk België de grenzen verlegd werden, kwam een gedeelte van Lichtenbusch bij België. Om dat duidelijk te maken, werden midden in het dorp de paalstenen met de nummers 938 en 939 geplaatst. Om de eenheid van het dorp, tegen de zin van de overheid, niet op het spel te zetten, besloot de plaatselijke voetbalclub *Grün-Weiss* een carnavalsvereniging op te richten. Clublokaal en 'Narrentempel' werden ondergebracht in *Gasthaus Zur Heide*. Het motto luidt: 'Opene Lietbösch weäd net lang jefackelt, wer fiere bes dat De Heide waggelt!' Bij ons in de buurt heeft carnavalsvereniging *De Öss* uit Eys, na rijp beraad besloten om ook een *Dreigestirn* in het leven te roepen. Eys had al eens eerder een driemanschap en weet hoe de vork in de steel zit. Net als hun narrenbroeders in Keulen en Lichtenbusch verwent het trio de carnavalsvierders met zang en dans.

Over 'Vastenavond versus Carnaval' valt nog iets te lezen, maar dat doen we de volgend keer. 090215W7931T 42782

Over de naam Bocholtz

Op 13 mei 1615 werd in Hôtel de Bocholtz te Luik Edmund, Gottfried von Bocholtz geboren. Feitelijk is het geen hotel maar een stadkasteel in Maaslandse Renaissance stijl. Binnen bevinden zich mooie schouwen, lambrizingen en andere oude bezienswaardigheden zoals meubelen, schilderijen en snuisterijen. Het stamhuis van Von Bocholtz staat (nog steeds) in Lobberich (BRD) aan de Bocholterstrasse. Edmund werd landcommandeur van de Duitse Orde te Alden Biesen (B) en was op zoek naar kastelen gelegen in plaatsen met de naam Bocholt en Bocholtz. Waarschijnlijk is dat de reden dat hij in (ons) Bocholtz Schloss Oberhausen kocht. Zelf heeft hij er nooit gewoond, maar zijn protégé Otto Edmund von Rochow beleefde er zijn wittebroodsweken. De arme man stierf, drie weken na de geboorte van zijn zoontje, op 36 jarige leeftijd.

In die tijd waren er een gros plaatsen die Bocholtz genoemd werden. Neem b.v. het dorp Beho, deelgemeente van Gouvy in de Belgische provincie Luxemburg, op de grens met de Duitstalige Gemeenschap van het Groothertogdom Luxemburg. Toen België zich in 1830 onafhankelijk, ten opzichte van Nederland, verklaarde zette men zich af tegen de Nederlandse- en Duitse taal. Er werd meestal Frans gesproken en in 1930 bij een talentelling werd besloten de naam Bochholz te veranderen in Beho. Tot 1977 was Beho een zelfstandige gemeente met ca. 600 inwoners. Verzuim niet, op weg van Sankt Vith naar Clerf (Clervaux), het leuke dorpje Beho te bezoeken. Het bezit het kleurrijkste kerkje ter wereld en beschikt over een ballustrade, waar de schatten die ridders meebrachten uit het 'Heilige Land' den volke getoond werden.

Hans Hermans

Naschrift Bokkenrijders believe België aflevering 11

Na de dood van Filips de Goede (1396-1467) nam zoon Karel (de Stoute) de regering over. Karel was de enige wettige zoon, hetgeen niet wegneemt, dat ook de vele bastaardzonen van Filips, in hun onderhoud konden voorzien. Karel werd op 10 november 1433 in Dijon geboren en sneuvelde op 5 januari 1477 op een slagveld bij Nancy. Bij leven en tirannie, verwoestte hij Luik, waarbij meer dan 5000 burgers om het leven kwamen. Maar de Luikse koorheer Johannes de Loscastri, pastoor te Simpelveld, repte er met geen woord over.

In 1468 bezocht Karel het devote Maastricht en gaf bij die gelegenheid het kapittel van Sint Servaas geld, voor de aankoop van relieken en paramenten. Het geld vorderde hij in Aken, op een minder devote wijze. Net als zijn vader was hij hertog van Bourgondië, maar veel liever zou hij koning willen zijn. Daar dacht keizer Heinrich III van het Heilige Roomse Rijk der Duitse Natie heel anders over.

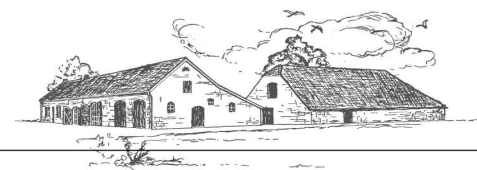
Nu kunnen we toevoegen dat er een Tentoonstelling over Bourgondië en Karel de Stoute te Brugge, plaats zal vinden in Groeningemuseum, Dijver 12, 8000 Brugge, en in Bruggemuseum-Onthaalkerk Onze-Lieve-Vrouw, Mariastraat, 8000 Brugge. 27 maart tot 21 juli 2009 van 9.30 tot 17uur; tickets verkrijgbaar tot 16uur. gesloten op maandag; gesloten op 21 mei vanaf 13uur

Met vriendelijke groet,
Hans Hermans

De Locht

Streekmuseum

Nationaal Asperge- en Champignonmuseum

“DIE TWELF MAENDEKENS ’S IAERS”

Middeleeuwse afbeeldingen van het plattelandleven

In Museum De Locht in Melderslo (N-Limburg) is thans een expositie ingericht over de twaalf maanden van het jaar. Centrale thema's zijn de middeleeuwse tijdbeleving en de werkzaamheden op het platteland gedurende het jaar.

De tijdsbeleving werd ca 1500 niet gedictieerd door het kwartshorloge, de vertrektijden van treinen, de vaste werktijden enz. maar veel meer door de stand van zon en maan en de kringloop van de seizoenen. Dit alles in een eindeloze herhaling in een wereld die onveranderd bleef.

De werkzaamheden op het land sloten daar volledig bij aan. Dit is o.a. te zien op de afbeeldingen (miniaturen) in middeleeuwse getijdenboeken. Deze kostbare gebedenboeken begonnen als regel met een twaalftal kalenderbladen die verlucht werden met allerlei randversieringen en met miniaturen van werkzaamheden op het land

Ten behoeve van de expositie in Museum De Locht zijn twaalf miniaturen uit de periode 1400-1500 uitvergroot tot een formaat van 80 x 100 cm. Ze zijn stuk voor stuk zeer de moeite waard om te bekijken en worden aangevuld met weerspreuken, werktuigen en huisraad uit de eigen collectie. De afbeeldingen tonen naast het hoofdthema (b.v. gras maaien in juni, oogsten in augustus, slachten in november) tal van leuke details. Daarbij is het interessant om te zien hoe bepaalde werkzaamheden en gereedschappen eeuwenlang vrijwel onveranderd zijn gebleven..

In de expositieruimte vindt tevens een doorlopende diapresentatie plaats bestaande uit een korte inleiding over de Middeleeuwen gevolgd door een aantal afbeeldingen van de lopende maand.

Voor de bezoekers:

Om bezoekers van de expositie van dienst te zijn is bij elke maand een toelichting gemaakt (ook in het Duits) waarbij gewezen wordt op de bijzonderheden die op de afbeeldingen te zien zijn. Op aanvraag zijn voor groepen ook gidsen beschikbaar.

Voor kinderen is een leuke speurtocht gemaakt (ook in het Duits) die langs de twaalf afbeeldingen voert.

Looptijd en Openingstijden.

De expositie “Die twelf maendekens ’s Jaers” loopt van 16 nov. 2008 tot 1 nov. 2009

Van nov. t/m mrt is het museum open op dinsdag, donderdag en zondag van 14.00-17.00

Van april t/m oktober is het museum alle dagen open van 11.00-17.00 uur.

Groepen kunnen -op afspraak- ook op andere dagen of tijden terecht.

Museum De Locht, Koppertweg 5 Melderslo (N-Limburg)

T 077 3987320 / F 077 3987916 / E info@delocht.nl / I www.delocht.nl

Contactpersoon: Jos de Kunder

EXTERNE MEDEDELING

De geest is uit de kist!

Vorderingen nieuwe expositie in het Thermenmuseum Heerlen

De nieuwe expositie “de geest van de askist” is bijna een feit. Momenteel wordt er nog hard gewerkt in het Thermenmuseum door Gielissen, dé specialist in het realiseren van interieur- en tentoonstellingsprojecten. Ruim een jaar geleden is het Thermenmuseum in contact gekomen met Gielissen, interiors en exhibitions. Een jaar later is de tentoonstelling bijna gereed en klaar voor de feestelijke opening!

Opzet tentoonstelling

Nadat er door verschillende bedrijven concepten zijn gemaakt en gepresenteerd, sprong het ontwerp van Gielissen er direct uit! In het voostel van Gielissen was er namelijk ruimte voor verschillende verhaallijnen die mooi op elkaar aansloten. Zo is er niet alleen het verhaal over de askist: wiens asresten liggen in de askist, welke voorwerpen zijn meegegeven en waarom? Ook is er aandacht voor het proces eromheen. Hoe is de askist gevonden en opgegraven. Hoe is de kist met de spullen onderzocht? Hoe werden de voorwerpen gerestaureerd en geconserveerd (hersteld en bewaard). Kortom, wat komt er allemaal nog meer bij zo'n opgraving kijken.

Niet alleen Romeinen

Je komt in de expositie verschillende personen tegen en niet alleen Romeinen. Je ontmoet de boer die de askist in zijn bieveld heeft ontdekt, de archeologen die de kist hebben uitgegraven en onderzocht en een Gallo- Romeins gezin dat in de tijd van de Romeinen hier leefden. Wie weet kom je zelfs de man of vrouw tegen tegen wiens as in de askist werd begraven of zijn of haar geest.....

Minitentoonstelling

In een aparte minitentoonstelling kun je zien hoe de expositie tot stand is gekomen. Vanaf de ontwerpfase tot

de uitvoering kun je het hele proces volgen. Verder wordt er een beeld gegeven wat er allemaal komt kijken bij het opbouwen van een tentoonstelling en kun je zien wat er op dit gebied nog allemaal meer mogelijk is.

Gratis entree tijdens het museumweekend

Het museumweekend dat dit jaar op 4 en 5 april wordt georganiseerd heeft als thema verleiden. Het Thermenmuseum is tijdens dit weekend voor iedereen gratis toegankelijk. Laat je dus verleiden en kom het Thermenmuseum en de nieuwe, interactieve tentoonstelling “de geest van de askist” bewonderen. Openingstijden van het Thermenmuseum tijdens het museumweekend 4 en 5 april van 12.00 – 17.00 uur.

Entree en openingstijden

Dinsdag t/m vrijdag geopend van 10.00 – 17.00 uur. Zaterdag, zondag & feestdagen 12.00 – 17.00 u.
Entree: Volwassenen € 5,50; 60+ / CJP € 5,-; jeugd4-12 € 4,50; kids < 4 gratis.

Het Thermenmuseum ligt in het centrum van Heerlen, op 10 minuten loopafstand van het station, vlakbij het stadhuis. Parkeren kan in de goed bewegwijzerde parkeergarages.

Thermenmuseum Heerlen, Coriovallumstraat 9, 6411 CA Heerlen, 045 – 560 51 00
www.thermenmuseum.nl

Voor meer informatie of beeldmateriaal kunt u contact opnemen met Nanda Knibbeler; telefoon: 045 560 45 85, email n.knibbeler@heerlen.nl

INHOUDSOPGAVE JAARGANG 2008

PERIODIEK NR. 1

In Memoriam: Huub Franssen	2
De werkgroep Dydden	3
Pastoor Dydden en zijn boeken	5
Klein Limburg (Scholtissenhof)	8
Woord van het bestuur	10
Jaarprogramma 2008	13
Dialektavond "Dur Zuvvetsingede Pluk"	14
Drielandpunt	16
Gedicht: "Mei"	17
Bokkenrijders believe Belgie (12)	18
Het beeld voor de gymzaal	38

PERIODIEK NR. 2

Dydden's toponiemen	2
Woord van de Redactie	4
Uitreiking Gidsendiploma	5
Aankondiging wandelingen / Midzomernachtsfeest	6
Opening Heemkundemuseum Scholtissenhof	8
Genealogie: Joyce Vlieks	12
De oudste Limburgse Schuttersfeesten	15
Gedicht: "kompele"	19
Project "Oral History"	20
Jaarprogramma 2008	21
Impressie Dialectavond	22
Bokkenrijders believe Belgie (13)	24

PERIODIEK NR. 3

De sauvegarde van Alexander Parma in 1581	2
Oproep Museum voor 2009	4
Vondstmelding beerput in Maastricht	5
Midzomernachtswandeling	9
Wapenschild voor de vereniging	12
Gedicht "jetrofe"	13
Jaarprogramma 2008	14
Aankondiging Algemene Ledenvergadering	15
Excursie naar Maastricht	16
Bokkenrijders believe Belgie (14)	18
Bericht uit de krant	36

PERIODIEK NR. 4

Woord van de voorzitter	2
Jaarprogramma 2009 (Versie 1)	3
Lezing: De Limburgse Jonkheid	4
Tsweidoezend-ach	6
Een andere Sauvegarde in 1584	7
Schlof kwiet	11
Naar de speeltuin	12
De nasleep van de 2 ^e wereldoorlog in ons dorp	14
Het maken van een wapenschild voor de vereniging	18
Excursie naar Maastricht	21
Een reactie met – ongevraagde – aanvulling	25
Bokkenrijders believe Belgie (15)– Vastenavond	27